

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 105/2025-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 15CbZm/2/2009-1170 z 22. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15CbZm/2/2009-1170 z 22. júla 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Súčasne požaduje primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia. Tiež žiada, aby ústavný súd podľa § 130 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dočasným opatrením odložil právne účinky napadnutého uznesenia do právoplatného rozhodnutia o jej ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej pripojených, ako aj z vlastnej rozhodovacej činnosti (sp. zn. II. ÚS 254/2021, sp. zn. IV. ÚS 220/2024 a sp. zn. I. ÚS 652/2024, pozn.) ústavný súd zistil, že na okresnom súde prebieha pod sp. zn. 15CbZm/2/2009 spor iniciovaný sťažovateľkou proti žalovanej ACHEMA a. s., Pavlovce nad Uhom 984 (ďalej len „žalovaná“), o zaplataenia zmenkovej sumy 79 686,28 eur s príslušenstvom a odmeny 265,62 eur. Okresný súd vydal 9. februára 2009 zmenkový platobný rozkaz č. k. 9Zm/13/2018-22. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 15CbZm/2/2009 z 23. júla 2014 bola žaloba zamietnutá a zmenkový platobný rozkaz bol z 9. februára 2009 zrušený. Uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21CoZm/38/2014 z 3. decembra 2015 bol rozsudok okresného súdu z 23. júla 2014 zrušený a vec bola vrátená okresnému súde na ďalšie konanie. Okresný súd druhým rozsudkom č. k. 15CbZm/2/2009-555 z 29. marca 2017 zmenkový platobný rozkaz z 9. februára 2009 ponechal v platnosti. Na základe odvolania podaného žalovanou krajský súd rozsudkom sp. zn. 21CoZm/4/2017 z 18. septembra 2018 zmenkový platobný rozkaz okresného súdu z 9. februára 2009 ponechal v platnosti a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1Obdo/6/2020 z 22. júla 2020 bolo dovolanie proti rozsudku krajského súdu z 18. septembra 2018 odmietnuté a sťažovateľke bol priznaný nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

3. Rozsudok krajského súdu spolu s uznesením najvyššieho súdu žalovaná napadla ústavnou sťažnosťou. Ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 254/2021 z 9. septembra 2021, právoplatným 22. septembra 2021, vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu a jej práva na spravodlivé súdne konanie žalovanej rozsudkom krajského súdu z 18. septembra 2018, tento rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súde na ďalšie konanie; vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu ústavnej sťažnosti nevyhovet. Spis bol krajskému súde vrátený 14. decembra 2021 (konanie vedené pod sp. zn. 31CoZm/5/2021) a tento následne uznesením sp. zn. 31CoZm/5/2021 z 11. januára 2022 pripustil späťvzatie žaloby a rozsudok okresného súdu z 29. marca 2017 a zmenkový platobný rozkaz okresného súdu z 9. februára 2009 zrušil a konanie zastavil, pričom žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania nepriznal. Spis bol následne okresnému súde vrátený 12. januára 2022.

4. Na základe dovolania sťažovateľky bolo uznesenie krajského súdu č. k. 31CoZm/5/2021-949 z 11. januára 2022 uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Obdo/37/2022-1105 z 21. júna 2023 zrušené a vec bola vrátená odvolaciemu súde na ďalšie konanie pre vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), keď sťažovateľka popierala, že späťvzatie žaloby podpísala a tvrdila, že späťvzatie žaloby nie je jej podaním.

5. Spis bol vrátený krajskému súde 18. júla 2023 a bola mu pridelená sp. zn. 31CoZm/2/2023 a následne 13. septembra 2023 bol predložený Krajskému súde v Bratislave z dôvodu zmeny funkčnej príslušnosti na prejednanie a rozhodnutie vo veci. Nový funkčne príslušný krajský súd v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 2CoZm/10/2023 konal a vrátil súdny spis okresnému súde 29. februára 2024 späť z dôvodu chýbajúceho rozhodnutia o návrhu sťažovateľky na oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

6. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 4 797 eur uložil sťažovateľke vyšší súdny úradník uznesením z 9. októbra 2014 za odvolanie proti prvému rozsudku okresného súdu (označenému v bode 2 odôvodnenia tohto uznesenia). Predmetné uznesenie nebolo napadnuté opravným

prostriedkom a nadobudlo právoplatnosť 28. októbra 2014. Podaním z 8. júna 2022 sťažovateľka požiadala o oslobodenie od platenia súdneho poplatku za podanie odvolania. Po tom, čo na výzvu súdu predložila tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania, okresný súd napadnutým uznesením rozhodol, že jej nepriznáva oslobodenie od platenia súdneho poplatku za odvolanie.

7. V dôvodoch rozhodnutia poukázal na predpoklad na oslobodenie od súdneho poplatku, ktorým sú v zmysle právnej úpravy pomery strany. Vychádzal z toho, že pomyselná hranica pre priznávanie oslobodenia od súdnych poplatkov leží obvykle tam, kde príjem zamestnanej osoby osciluje len na pomedzí minimálnej mzdy alebo je len nepatrne vyšší a u osôb nezamestnaných sa pohybuje blízko zákonom ustanovenej výšky životného minima. Nadväzne zo zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o životnom minime“) citoval, že za životné minimum fyzickej osoby sa považuje suma alebo úhrn súm 273,99 eur mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu, alebo suma 191,14 eur mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu. Uviedol, že sťažovateľka poberá dôchodok vo výške 732,80 eur, jej manžel je poberateľom dôchodku vo výške 723 eur a že bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo zrušené rozsudkom z 9. februára 2023 z dôvodu oprávnenia sťažovateľky na podnikanie. Tiež zhodnotil preukázané náklady (na domácnosť 139,44 eur, na stravu 300 eur) a nepreukázané náklady (na lieky 120 eur a na rehabilitácie 160 eur), zostatok na účte sťažovateľky (2 561,18 eur) a skonštatoval, že príjem do domácnosti je násobne vyšší ako životné minimum a že príjmy sťažovateľky sú vyššie ako jej výdavky. Taktiež uviedol, že sťažovateľka nie je vlastníčkou nehnuteľnosti, v ktorej žije, ale vlastníkom sú jej deti na základe kúpnej zmluvy zo 6. decembra 2021. Podľa názoru okresného súdu nejde o nemajetnú alebo sociálne slabú osobu, u ktorej by boli dané nepriaznivé majetkové pomery v rozsahu vyžadovanom na priznanie oslobodenia od súdneho poplatku. Súčasne zdôraznil, že poplatková povinnosť jej bola uložená ešte v roku 2014, a teda už 10 rokov má vedomosť o predmetnom súdnom poplatku, a mohla si za ten čas vytvoriť úspory alebo dohodnúť splátkový kalendár.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti formuluje vo vzťahu k napadnutému uzneseniu dve námietky, a to (i) nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia z dôvodu absencie predvídateľnosti rozhodnutia a jeho odôvodnenia, a (ii) arbitrárnosť, ktorá sa má týkať hodnotenia dôkazov odôvodňujúcich pomery sťažovateľky. Výška súdneho poplatku je podľa jej názoru neprimeraná vo vzťahu k jej právu na prístup k súdu, ako aj k právu na účinný opravný prostriedok. Zastáva názor, že okresný súd posudzoval celú vec výlučne formalisticky a izolovane bez zohľadnenia akéhokoľvek ústavnoprávneho aspektu a možného dopadu na ekonomické pomery sťažovateľky.

9. Vo vzťahu k prvej sťažnostnej námietke sťažovateľka uvádza, že okresný súd jej nepriznal oslobodenie od súdneho poplatku napriek tomu, že v danom konaní jej bolo v roku 2022 priznané oslobodenie vo výške 90 % za podané dovolanie a v júli 2024 jej bolo iným senátom okresného súdu priznané oslobodenie vo výške 90 % za návrh. V tejto súvislosti poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 275/2018 a na princíp predvídateľnosti rozhodovania a rozhodnutia. Sťažovateľka tvrdí, že jej majetkové pomery sa medzičasom nezmenili a boli v podstate totožné

s tými, na podklade ktorých okresný súd čiastočne vyhovel jej žiadostiam o oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Napriek tomu okresný súd rozhodol napadnutým uznesením diametrálne odlišne. So svojimi predchádzajúcimi rozhodnutiami sa nevysporiadal a svoje odlišné právne posúdenie ani neodôvodnil. K uvedenému poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 289/2017. Napadnuté uznesenie sťažovateľka považuje za svojvoľné, bez vecného odôvodnenia, teda bez toho, aby vysvetlilo, na základe akých skutočností okresný súd nevyhovel jej návrhu v kontraste s inými jej návrhmi na oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

10. V rámci druhej námietky sťažovateľka poukazuje na § 254 CSP s tým, že v návrhu preukázala splnenie všetkých zákonných podmienok na priznanie oslobodenia od platenia súdneho poplatku (podanie návrhu a preukázanie pomerov). Závery okresného súdu považuje za hypotetické, pričom tvrdí, že vyhodnotil a prihliadol na príjem (dôchodok) jej manžela, a na základe kumulácie finančných prostriedkov vyhodnocoval schopnosť úhrady súdneho poplatku. Kritike podrobuje aj záver okresného súdu o tom, že jej bola poplatková povinnosť uložená ešte v roku 2014. K tomu uvádza, že je to verejný orgán, ktorý má brať ohľad na to, aby došlo k vymáhaniu súdnych poplatkov, a to so zreteľom na štátny rozpočet. Vo vzťahu k informácii, že si mohla za ten čas vytvoriť úspory, sťažovateľka poukázala na povinnosť okresného súdu vyhodnotiť skutočné pomery strany, a nie pomery minulé. Okresný súd síce vzal na vedomie skutočnosť, že je dôchodkyňou s pozastaveným výkonom podnikateľskej činnosti, že žije s manželom so zrušeným bezpodielovým spoluvlastníctvom, avšak žiadnym spôsobom ich nevyhodnotil. Zostatok na bankovom účte je nižší než výška súdneho poplatku, a tak je zrejmé, že sťažovateľka nedisponuje finančnými prostriedkami v potrebnej výške, v dôsledku čoho jej hrozia finančné straty a následná exekúcia. Napadnuté uznesenie nie je odôvodnené ústavno-konformným spôsobom, neodpovedá na otázku, prečo návrhu sťažovateľky na oslobodenie od súdnych poplatkov nie je možné vyhovieť (aspoň z časti).

11. Sťažovateľka doplnila svoju ústavnú sťažnosť podaním doručeným ústavnému súdu 16. augusta 2024, v ktorom poukázala na to, že Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením zo 7. augusta 2024 nariadil výkon napadnutého rozhodnutia. Zdôrazňuje, že nemá k dispozícii dostatok finančných prostriedkov na bankovom účte, ktoré majú byť v zmysle uznesenia krajského súdu blokované a použité na úhradu súdneho poplatku. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažnosť. Tento postup je následkom konania okresného súdu, ktorý jej nepriznal oslobodenie spod poplatkovej povinnosti, čo jej spôsobuje nielen finančné straty a problémy, ale aj zvýšenie stresovej situácie, teda nemajetkovú ujmu. Aj tento fakt podporuje dôvodnosť odkladu právnych účinkov napadnutého uznesenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práv označených v bode 1 tohto uznesenia napadnutým uznesením okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od platenia súdneho poplatku za odvolanie. Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné pre absenciu náležitého odôvodnenia a arbitrárne pre nedostatky v hodnotení dôkazov.

13. S ohľadom na vymedzený predmet konania ústavný súd už viackrát zdôraznil, že rozhodovanie o súdnych poplatkoch – napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania

pre nezaplatenie súdneho poplatku a podobne – spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (z novej judikatúry napr. II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom ustanovené podmienky, napríklad pre oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

14. Pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov sú všeobecné sudy povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. právo) súdnou cestou [pozri rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66]. Uloženie poplatkovej povinnosti v civilných sporových veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy ani s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri rozsudky ESLP vo veciach Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, 1995, resp. Kreuz proti Poľsku, 2001).

15. Aj rozhodovanie všeobecných súdov o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok však musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom svojvoľného prístupu či zjavne nesprávneho posúdenia situácie predpisom podústavného práva, ktorým sú v tomto prípade Civilný sporový poriadok a zákon o súdnych poplatkoch. Zároveň musí odôvodnenie súdneho rozhodnutia jasne a zrozumiteľne poskytovať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

16. V reakcii na argumentáciu sťažovateľky ústavný súd akcentuje s prihliadnutím na predmet ústavného prieskumu, že nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z pohľadu ich zákonnosti, správnosti či pravdivosti. Ústavný súd ako najvyšší súdny orgán ochrany ústavnosti nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

17. Rozhodovanie o oslobodení od platenia súdnych poplatkov, ako to je aj v tomto prípade, sa predmetom ústavnej ochrany môže stať vtedy, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, za predpokladu že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok, resp. čiastočnom oslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok, došlo vzhľadom na sumu súdneho poplatku posudzovanú v rámci konkrétnych okolností prípadu a v rámci ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok EŠLP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní). Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy tiež v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

18. To však nie je prípad sťažovateľky. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na oslobodenie od súdneho poplatku za odvolanie interpretoval a uplatnil § 254 ods. 1 CSP spôsobom, ktorý je ústavne konformný a nearbitrárny. Ide o aplikáciu a výklad podústavného práva upravujúceho otázku možného oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok.

19. Z dôvodov napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd vychádzal z ustanovení zákona o životnom minime, zohľadnil a fakticky preskúmal osobné, majetkové a zárobkové pomery sťažovateľky, pričom v zásade vysvetlil, na akých skutočnostiach založil svoj záver o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. Vzal pritom na zreteľ, že pomery strany možno chápať širšie ako spoločensko-ekonomické podmienky, v ktorých poplatník žije, jeho majetkové pomery, zárobkové možnosti, počet osôb, ktoré je povinný podľa zákona vyživovať, vrátane jeho oprávnených potrieb. Možno prisvedčiť sťažovateľke, že z napadnutého uznesenia priamo nevyplýva, či okresný súd v rámci skúmania pomerov sťažovateľky prihliadal na zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ústavný súd však nehodnotí tento nedostatok ako taký, ktorý by sám osebe spôsobil ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia. Ak okresný súd vzal do úvahy celkové majetkové pomery žiadateľa, tak ako to tvrdí sťažovateľka vrátane jej blízkych osôb, resp. príbuzných, nie je to v rozpore s právnou úpravou ani s rozhodovacou praxou súdov (napr. uznesenie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 37Cb/130/2016 zo 14. augusta 2019), keďže takéto osoby sa svojou činnosťou podieľajú na tvorbe a spotrebe majetkových pomerov žiadateľa o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. V tomto smere je zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva manželov pri posudzovaní žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, na ktoré poukazuje samotná sťažovateľka, bez právnej relevancie, keďže žiadny zo spôsobov úpravy bezpodielového spoluvlastníctva (zrušenie alebo zúženie) nemá vplyv na existenciu a rozsah vyživovacej povinnosti medzi manželmi (Pavelková, B. *Zákon o rodine. Komentár*. 3. vydanie. C. H. Beck : 2019, s 442 – 450.). Spoločné posudzovanie príjmov nie je v rozhodovacej praxi ojedinelé a aj v iných prípadoch sťažovateľky okresný súd postupoval

rovnako (napr. uznesenie č. k. 15CbZm/2/2009-1027 z 12. apríla 2022, uznesenie č. k. 23CbZm/3/2022-173 z 8. júla 2024 v spojení s uznesením č. k. 23 CbZm/3/2022-183 z 25. júla 2024).

20. Okresný súd v rámci posudzovania pomerov sťažovateľky prihliadol i na to, že sťažovateľka nepreukázala svoje majetkové pomery dostatočne a hodnoverne, keďže nepodložila dôkazmi ňou tvrdené náklady na lieky a náklady na rehabilitácie, čo pričítal na jej ťarchu. V tejto súvislosti sa žiada dodať, že aj v prípade rozhodovania o oslobodení od platenia súdnych poplatkov platí, že strana je povinná uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu k deklaroványm tvrdeniam. Ak preto okresný súd nepovažoval uvedené tvrdenia za preukázané a postačujúce z hľadiska toho, či pomery sťažovateľky bez akýchkoľvek pochybností odôvodňujú oslobodenie od platenia súdneho poplatku, nejde podľa názoru ústavného súdu o arbitrárny záver. Spôsob posúdenia nenaplnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov sa ústavnému súdu javí v danej situácii primeraný.

21. Pokiaľ ide o námietku nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia z dôvodu absencie jeho predvídateľnosti, v rámci ktorej sťažovateľka poukázala na nálezy ústavného súdu a na to, že v iných sporoch jej bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, ústavný súd uvádza, že prípadné odchylenie súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohlo predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bolo dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci (pozri napr. nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 551/2012 z 30. januára 2013). Prihliadajúc na relevantné časti odôvodnenia napadnutého uznesenia zhrnuté v bode 3, ústavný súd zastáva názor, že okresný súd sa dostatočným spôsobom zaoberal návrhom sťažovateľky i jej pomermi, ktoré deklarovala alebo ktoré zistil vlastnou činnosťou, pričom zvolené premisy pri ich posúdení, ako aj závery z nich vyplývajúce ústavný súd považuje za zodpovedajúce zákonnému a ústavnému rámcu upravujúcemu podmienky na oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu tak nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.

22. Je pravdou, že okresný súd sa mohol a mal v napadnutom uznesení explicitne vysporiadať s otázkou, prečo v tomto prípade nevyhovel návrhu sťažovateľky, ak v minulosti rozhodoval pozitívne a priznal jej čiastočné oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Z dôvodov jeho rozhodnutia však možno vyvodíť, že špecifickou v tomto prípade bola skutočnosť, že sťažovateľke bola predmetná poplatková povinnosť uložená ešte v roku 2014, proti rozhodnutiu, ktorým bol vyrubený súdny poplatok, nevyčerpala opravný prostriedok, a až s odstupom 8 rokov (po rozhodnutí o jej odvolaní) sa domáha oslobodenia spod poplatkovej povinnosti. Ak teda okresný súd zastal názor, že vedomosť sťažovateľky o poplatkovej povinnosti po takú dlhú dobu odôvodňovala tvorbu úspor, ktorá bola v jej možnostiach a schopnostiach, nevychádzal pri svojom rozhodovaní z hypotetickej úvahy o možnosti zaplatenia súdneho poplatku za odvolanie, ale, naopak, vychádzal z údajov takej kvality, aké vyplynuli z okolností danej veci a aké mu sťažovateľka predložila, so zohľadnením času, kedy bola poplatková povinnosť uložená, a fázy, v ktorej sa sporové konanie nachádza. To možno vnímať ako podstatný rozdiel od rozhodnutí, na podklade ktorých bola sťažovateľka v minulosti čiastočne oslobodená od súdnych poplatkov v iných veciach. Mimochodom, napadnuté uznesenie korešponduje s inými rozhodnutiami, na ktoré sa sťažovateľka odvoláva (uznesenie č. k. 15CbZm/2/2009-1027 z 12. apríla 2022, uznesenie č. k. 23CbZm/3/2022-173 z 8. júla 2024 v spojení s uznesením č. k. 23 CbZm/3/2022-183 z 25. júla

2024), kde okresný súd konštatoval, že sťažovateľka síce nie je majetnou, avšak mesačne jej po vynaložení výdavkov zostane suma 536 eur, ktorú môže použiť na tvorbu (už existujúcich) úspor, z ktorých môže byť uhradený napr. aj súdny poplatok. Preto neobstojí námietka o nepredvídateľnosti napadnutého uznesenia.

23. Podstatnejšie pre posúdenie veci je to, že neuhradenie súdneho poplatku za podané odvolanie nemalo za následok zastavenie odvolacieho konania, a teda nepriznaním oslobodenia spod poplatkovej povinnosti za tento konkrétny úkon nedošlo k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. k zamedzeniu jej prístupu k súdu, keďže o jej odvolaní už bolo rozhodnuté (v prospech sťažovateľky, ktorá si v rámci trov konania môže uplatniť i náhradu súdneho poplatku).

24. Ústavný súd preto nezistil relevantnú ústavnoprávnu súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a jej práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením okresného súdu. Napriek tomu, že výška súdneho poplatku za odvolanie je vo vyššej sume, z napadnutého uznesenia vyplýva, že túto sumu okresný súd posudzoval v rámci konkrétnych okolností prípadu, zohľadňujúc ekonomické možnosti sťažovateľky a fázu konania pred všeobecným súdom. Právny názor okresného súdu opierajúci sa o vyhodnotenie osobných, majetkových a zárobkových pomerov sťažovateľky nemožno považovať za svojvoľný, zjavne neodôvodnený ani za extrémne vybočujúci zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

25. Pokiaľ sťažovateľka porušenie svojich majetkových práv odvíja od porušenia práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, vzhľadom na to, že ústavný súd nedospel k záveru o ich porušení, je logické, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu (porov. I. ÚS 427/2024).

26. Z už uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 13 dohovoru sťažovateľka v ústavnej sťažnosti neuviedla žiadnu právnu argumentáciu, preto sa ňou ústavný súd osobitne nezaoberal, a v tejto časti odmietol jej ústavnú sťažnosť z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. c) v spojení s § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal a ani osobitným výrokom nerozhodol o jej návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia mestského súdu (porov. napr. I. ÚS 484/2024).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu